

אוסף הפוסקים

הלכות פורים ומגילה

[המובאים באוסף זה הם באים בשלמות]

- (א) ספר רוקח הגדול - רבינו אליעזר מגרמיזא זצ"ל.
- (ב) ספר המנהיג - רבינו אברהם ב"ר נתן הירחי זצ"ל.
- (ג) ספר שבולי הלקט - רבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא זצ"ל.
- (ד) ספר כל-בו.
- (ה) ספר אבודרהם - רבינו דוד ב"ר יוסף ברבי דוד בן אבודרהם זצ"ל
- (ו) תשב"ץ - רבינו שמשון ב"ר צדוק זצ"ל. עם הנהגות רבינו פרץ זצ"ל
- (ז) ספר סדר היום - רבינו משה בן מכיר זצ"ל.

ספר רוקח

הלכות ארבע פרשיות .

במסכת מגילה (דף כט) ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים כי תשא ומפטירין ביהודע אמר רב יצחק נפחא ר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין ג' תורות וקורין באחד מעניינו של יום ואין אומר קדיש ואחד קורא בר"ח ואומר קדיש המפטיר בכי תשא ומפטיר בן שבע שנים יהואש במלכו . חל להיות באתה תצוה אמר אבבי קרו שיתא עד ועשית וחד קרי מכי תשא ועד ועשית חל להיות בכי תשא עצמה אמר אבבי קרו שיתא מכי תשא עד ויקהל וחד תני וקרי מכי תשא עד ועשית ותניא נמי הכי חל להיות באמצע שבת מקדימין לשעבר . איתמר ר"ח אדר שחל להיות באמצע שבת קיימא לן כרב דמקדימין בשנייה זכור בשלישית פרה אדומה איזו היא שבת שלישית כל שסמוכה לפורים מאחריה כשבא ניסן באמצע השבת אבל כשבא ניסן בשבת אז סמוכה לראש חדש ניסן . ברביעית החדש הזה . תנו רבנן ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בכי תשא ומפטיר ביהודע בשנייה זכור ומפטיר פקדתי בשלישית פרה אדומה ומפטיר וזרקתי עליכם מים . ברביעית החדש הזה ומפטיר בראשון באחד לחדש . בה' חזרין לסדר פרשיות :

רלב סימן . ר"ח אדר הסמוך לניסן לעולם בא בזכד"ו . וסימן הפסקות זט"ו ב"ו ד"ד ובי"ו אבל בבד"ו מקדמינן . למה קורין בר"ח אדר פרשת שקלים משום דתנן באדר משמיעין על השקלים מנא הני מילי אמר רבי טבי א"ר יאשיה דאמר קרא זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה . אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה . וכיון שכניסן בעי לאקרוכי מקדמינן וקרינן באחד באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש :

רלג פרשת שקלים . באחד באדר משמיעין על השקלים כדי שיביאו שקלים בעונתן ומייתי בשילהי מסכת מגילה בג' פרקים

בשנה תורמין את הלשכה בפרוס הפסח בפרוס עצרת בפרוס החג ואמרי' במסכת מגילה (דף יג) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן וכו' לפיכך הקדים שקליהם לשקליו . ממשכנין לוי' וישראלים וגרים ועבדים משוחררין אבל לא נשים דכתיב ונתנו איש כופר נפשו ולא אשה ולא עבדים ולא קטנים . קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו אינו פוסק בשביל לחנכו במצות הא לתובעו כשהביא ב' שערות . נשים ועבדים וקטנים אם שקלו מידן מקבלין . אם הביא ב' שערות תובעין אבל לא ממשכנין מאחר שאינו בן עשרים . הנשקל על ידי העבד או על יד האשה או על יד קטן פטור מן הקלכון וכן על יד עני או על יד שכנו ועל יד בן עירו . בעזרא כתיב והעמדנו עלינו מצות לתת שליטת השקל לשנה מיכן שאדם חייב באחריות שקליו ג' פעמים בשנה שאם לא נתן בפרוס הפסח יתננו בפרוס העצרת ואם לא נתנו בפרוס העצרת יתננו בפרוס החג ושוב אין הנתינה מצוה מן המוכחר . וכנגד ג' מועדים התקינו לתרום בג' קופות כל אחד מחזיק ג' סאין . וג' הפרשות בג' זמנים הללו . בג' קופות תורמין את הלשכה וכתוב עליהן אב"ג . ביומא אמר ר' יוסי למה כהן גדול אינו נכנס בחלוק שישראל שפה שלא יאמרו בתוך השפה הוא נותן מן השקלים ולא במנעל ולא בסנדל ולא בקמיע ולא בתפילין על שם והייתם נקיים מה' ומישראל .

ירושלמי קווצן לא יתרום מפני החשד קווצן בעל שערות שלא יתן מעות בקווצותיו הגזברין מפשפשיין בחלוקן בגופן כבגדיהם , בתוספתא נכנס לתרום את הלשכה מפשפשיין בו בכניסה וביציאה ומדברין עמו משעה שנכנס עד שיצא לקיים מה שני' והייתם נקיים וגו' אם שתק כשיעור ברכה אינו יכול להשיב ואם שתק יותר אמרי' גונב שקלים הוא ונותן לתוך פיו . צריך אדם לנקות את עצמו מן הבריות כמו מן המקום ב"ה . מן התורה והייתם נקיים מה' וגו' . מן הנביאים אל אלהים ה' אל אלהים ה' הוא יודע וישראל הוא יודע . ומן הכתובים ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם . בפ' א' דכבא בתרא (דף מ) תנו רבנן גבאי צדקה אינן רשאים לפרוש זה מזה וכו' . מצא מעות לא יתנם לתוך כיסו וכו' . תנו רבנן גבאי צדקה בזמן שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי

תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ולא לעצמן מעות של צדקה אין מונין אותן בכ' אלא אחת אחת משום חשדא . תנו רבנו קופה של צדקה אין נגבית אלא בשנים שאין עושין שורות על הצבור פחות מב' תקחו את תרומתי כגון שכבר עשו קצבה אבל לא עשו נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה מפני שהוא כדיני ממונות . תנו רבנן אין מחשבין עם גבאי הצדקה ולא בהקדש עם הגזברין . אמר רב אשי לעולם אל ימנע אדם עצמו מליתן שלישיית השקל שנאמר והעמדנו עלינו מצות לתת שלישיית השקל אמר רבא שקולה כנגד כל המצות מדאמר והעמדנו עלינו מצות . בזמן שבית המקדש קיים אדם שוקל את שקלו ומתכפר לו ועכשיו אומות העולם נוטלין אותו בזרוע אעפ"כ נחשב להם לצדקה ונוגשיך צדקה . הנותן פרוטה לעני מתברך בו' ברכות הלא פרוש לרעב לחמך וכו' עד ויאמר הנני והמפייסו מתברך בי"א ברכות ותפק לרעב נפשך וכו' . בפ' א' דגיטין אם שלמים וכן רבים וגו' אם ראה אדם שמזונותיו מצומצמין יעשה מהן צדקה וכן גגוזו ועבר המגזז מנכסיו ועשה מהן צדקה ניצול מדינה של גיהנם כדאיתא נמי בפ' א' דבבא בתרא (דף י') ובפ' בתרא דשבת (דף קח) [קנו] . מאי ועניתך אפי' עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה לא אענך עוד תני רב יוסף אין מראין לו סימני עניות .

בסי' ובסדר הפטרות אם חל ר"ח להיות ביום א' והיה לו לומר מחר חדש וכיון דקרינן למפטיר בפר' שקלים יש לו להפטיר ביהואש ולא למחר חדש . בפסיקתא רבתי למה מתחילין לגבות מאדר עד ניסן כדי שלא לדחוק את ישראל . היו מחזירין מר"ח אדר ונגבין בניסן זהו אורח ישרים סלולה היו נגבין חצי שקל שלוקחין בהם תמידים . למה זה יתנו ו' גדמיסין של כסף לפי שחטאו בו' שעות כי בשש משה באו שש הם חטאו במחצית היום לכך יתנו מחצית השקל כמה מחצית השקל י' מעין כדי שיתכפרו על י' דברות שעברו עליהם זה יתנו כל העובר מי גרם לפרש' שקלים העבירה של עגל . א"ר אבא בר כהנא בשם ר' לוי כיון שקבלו ישראל את התורה ירדו ק"כ ריבוא מלאכי השרת זוניאות ועטרות כידם ב' מהם נזדווגו לכל אחד ואחד מישראל אחד נותן עטרות ואחד חגרו זוניאות כיון

שעשו אותו מעשה ירדו אותם המלאכים והעבירו אותם עטרות מראשיהם והתירו את הזוניאות מהם וינצלו בני ישראל אין כתיב כאן אלא ויתנצלו בעל כרחם שלא בטובתם עדים ואעדך עדי (יחזקאל מ) ונאמר לו לך רד מגדולתך וכשטחן העגל ולמד סניגוריא על ישראל וישב בנקרת הצור והגין עליו הקב"ה ידו מפני מלאכי זעף ומשם נטל משה קרני הוד וקרנים מידו אמר כשם שזקפתי ראשך כך אזקוף ראש בני כי תשא ראש בני ישראל :

רלד פרשת זכור . למה קורין פרי' זכור לפני פורים להקדים זכירה לעשייה דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים ותניא זכור יכול בלב ולא בפה כשהוא אומר לא תשכח שכחת הלב הוא אמור הא מה אני מקיים זכור הוי אומר בפה . זכור את אשר עשה לך עמלק אחר פרי' שקלים לפי שהקדמנו שקלינו לשקלי המן . זכור את אשר עשה לך עמלק בפה לא תשכח בלב . זכור להיות זוכרים אותם וקוראים אותם בכל שנה ושנה . זכור את אשר עשה לך את לרבות מה שחטא להקב"ה ששרף את התורה ואת בית המקדש והרג את ישראל . גערת גוים אבדת התחלתן אגג זה המן האגגי שיצא מעמלק . שמם מחית לעולם ועד התחלתן בגימ' עשו . תמחה את זכר עמלק מפני מה אמר משה ליהושע בחר לנו אנשים שהוא מכני כניה של רחל . כיוסף כתיב את האלהים אני ירא וכוה לא ירא אלהים לכך יבא יהושע שהיה ירא ויפרע מעמלק שלא ירא ועוד יוסף קטן בן זקונים ועשיו קטן הנה קטון נתתיך יפול עמלק שיצא מעשו שנקרא קטן ביד יוסף קטן ויהושע יצא מיוסף ועוד עשו איבד בכורתו במעשיו הרעים ויוסף זכה לבכורה במעשיו הטובים , אף לעתיד לבא יפלו ביד יוסף והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו . ובפסיקתא קומי אורי שבוע שבן דוד בא וכו' מביאין קורות של ברזל ונותנין לו על צוארו וכו' כי יד על כס יה כשפשט עמלק את ידו בירושלים שנקרא כסא ה' כל זמן שזרעו של עמלק קיים כל הפנים מכוסות זהו יד על כס כשימחה זרעו יתגלו הפנים ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך אין הכסא שלם ואין השם שלם עד שימחה זרעו

של עמלק שנאמר האויב תמו חרבות לנצח ערים נתשת אכד זכרם
המה . וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו . קרך בגימטריא סרס
ויזנב כך מכת זנב לכן תמחה את זכר עמלק . אמר ישראל רבון
העולמים אתה אמרת לנו הווי זכורים זכר עמלק . מה אנו לשעה
אחת אתה שאתה חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים לך לזכור אמר
להם הקב"ה בני בזמן שאתם קוראים פרשת עמלק מעלה אני עליכם
כאלו מחיתם שמו . ואף המן בקש להשמיד ולאבד אמרו ישראל
זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים אמר הקב"ה עשו שלכם ואני
אעשה את שלי כי מחה אמחה את זכר . וישטום עשו בגימטריא
עשו צוה לעמלק לכך נאמר והמית מאיש ועד אשה מעולל , גלוי
וידוע שעתיד המן לומ' מנער ועד זקן זהו ובבאה לפני המלך לפני
מלך מלכי המלכים הקב"ה ישוב מחשבתו עם הספר , איזו היא ספר,
כתוב זאת זכרון בספר כי מחה אמחה את זכר עמלק . מחה אמחה
בגימטריא זה המן אבל לימות המשיח לא יהיה שריד לבית עשו
ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה :

הלכות פורים.

רלה ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בס' ושים באזני
יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים מכן סמכו
לכתוב המגילה בפ"א דמגילה (דף ט) [ז] כי אמרו כ"ו כתיבות
כתובים במשנה תורה עד שמצאו סמך מיכן כתיבה כתוב זאת זכרון
וכתיב ותכתוב אסתר המלכה וכתבו במגילה אותיות קטנות וגדולות
ח' של חור כרפס גדולה ו' דויזתא ארוכה ת' ראשונה דותכתוב
אסתר גדולה ש"ת דפרמשתא וז' דויזתא מאותיות קטנות תסיר ח'
של חור שהיא גדולה שלבש ח' בגדי כהונה שאין חיור כמותו אבל
ממעשה דמרדכי ואילך ה' אותיות משונות שתזו"ת בגי' כתב זאת
זכרון לכך משונין בגודלן ובקריון . זכרון בגימ' זרעו מאותה שעה
שאמר למשה כתב זאת זכרון עד שנה שנלקחה אסתר למלך
אחשוורוש מ' דמדבר תת"ן שהיו בארץ הרי תת"צ ונ"ב לא עבר איש
ביהודה א' דדריוש מדאה ה' דכורש הפרסי ז' דאחשוורוש כשלקח
אסתר הם תתקנ"ד שנים בגימטריא ושים באזני יהושע כי מחה

אמחה תתקנ"ד כתב זאת זכרון בס' ושים כגימטריא ותכתב אסתר ומרדכי היהודי ב' יותר כנגד שניהם מחה אמחה כגימ' זה המן , ואמרו רבותי מניין להמן מן התורה המן העץ , לכך כמו שיש ע' פסוקים מבראשית עד ואיבה אשית , כן מן ויתלו שניהם על עץ עד ויתלו את המן ע' פסוקין . הנחש נתקלל ע"י העץ אף המן נתלה על העץ אשר הכין לו . נחש גרם מיתה לע' אומות ולשונות וכן המן נהרג ע"י ע' אומות ומן שופטים ושוטרים עד זכור אשר עשה לך עמלק בין מצות עשה ובין מצות לא תעשה ע' מצות הם . נחש גרם שאכלו מעץ הדעת חטה שבוקעת נ' אמה בארץ המן נתלה על נ' אמה . נחש פתח באף והמן פתח באף . ולפי שהמן מתוך יין מכר את ישראל לאחשוורוש והמלך והמן ישבו לשתות כן במשתה היין נפל . יין כגי' ע' וכן מאיגרות המן י"ג בניסן עד כ"ו בסיון שנכתבו האיגרות של מרדכי ע' ימים . מן אמר אל הכהנים עד ספירת העומר ע' פסוקים ושם רמוז המן בסוף ג' ההין תיבות ממושבותיכם תהיינה והוא נתלה בקציר העומר כסדום שנהפכה ביום העומר לכך רמוז המן בסדום י"ו גם הלילה והמן נפל בליל שלישי במשתה וכן כתוב שם בלילה ההוא גם הלילה גם בלילה וכן רמוז ג' לילות ביעקב שאמר פן יבא והכני אם על בניס צפה שזרעו של עשו עתידים לומר טף ונשים ביום אחד לכך רמז ולן שם בלילה המן וילן שם בלילה ולן בלילה ההוא וכך המן . ויקח מן הבא בידו מנחה רמז שהמן מצא למרדכי עוסק בהלכות מנחה ומראה בידו כדאיתא בפ"א דמגילה ולפי שבמעשה עשו רמוז המן לכך אף בערכין רמוזים יחד עשו בהתחלת התיבות והמן בסופי התיבות מכן עשרים שנה ומעלה. והמן נתן כנגד הגדול שבערכין נ' שקלים שהם ב' מנים קטנים וק' מנים הם ככר כשתוסיף בו השתות נמצא ת"כ אלף נותנים י' אלפים ככר לכך נתלה על עץ נ' והחרימו השלל שרומז בסופי התיבות כשדה החרם לכהן . יכרסמנה חזיר מיער ע' תלויה ומשם עד סוף המזמור נ' תיבות והעץ היה מן התיבה נ' אמה רחבה לכך במזמור בהיותו במערה המן "הוציאה" ממסגר "נפשי ונדרש בבראשית רבה על התיבה ורמז מפלת המן בכרית בין הבתרים אשר עבר בין הגזרים האלה ואמר הגוי אשר יעבדו דן אנכי נ"ד פעמים

המן במגילה דן כמנין מדי וכן ג' אזי בשיר המעלות שהם עולים נ"ד וכן באותו המזמור נ"ד תיבות וכן נ"ד אותיות בכני המן ואם תמנה י' וא"ת הם ל' אותיות הם פ"ד אותיות ובעל הנסים דפורים פ"ה תיבות וכן בפרשת ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון עד מלחמה לה' מדר דר ל"ז תיבות ומן אשר עשה לך עמלק עד לא מ"ז תיבות הרי פ"ד וחשוב קריאת הפסוקים במקום תיבה אחת הרי פ"ה וכן פ"ד אותיות מן פרשנדתא ועד ויזתא והמן נתלה עמהם חשוב כאחד הרי פ"ה תיבות בעל הנסים דפורים המן בגימטריא נ' אמה . במגילה על העץ אשר הכין לו צ"ה פסוקים זהו ולו הכין כלי מות ולו הכין בגימ' זה היה המן כלי מות בגי' בכלי חמשים אמה זהו באיוב מפר מחשבות ערומים לכך בג' פסוקים סופן המן נמהרה" בצהרים" אביון" מבני המן עד ו' ארוכה של ויזתא נ' אותיות שנתלו על עץ נ' אמה עם המן לכך נ' פעמים המן עד עשרת בני המן . המן תיבות מן לא מות תמותון עד המן העץ לכך אמרו רבותי' המן העץ רמוז מן ויקרא ה' אלהים עד תשופנו עקב המן תיבות . באותן ט' פסוקים ויבא עמלק קי"ט תיבות וכאותם עד אשר עשה לך עמלק מ"ז תיבות הרי קס"ו וכן קס"ו פסוק במגילת אסתר וכן קס"ו תיבות בהלל הגדול וכן במזמור שלפניו בהללויה . וכתוב ויפרקנו מצרינו זה המן אין הצר שוה כנזק המלך צרינו אין הצר איש צר ואויב המן זהו עת עת צרה היא ליעקב בגימ' היה כל מרדכי ואסתר וממנה יושע בגימטריא ומהמן יושע ו' יושע בליל העומר המן העץ ימים מכ"ג בסיון שנכתבו אגרות מרדכי עד י"ד באדר לכך אמרו המן העץ רמז להמן שנתלה על העץ וסמך ויפרקנו מצרינו נותן לחם לכל בשר כי בפורים שפדאנו מאיש צר ימי משתה שאסור להתענות לכך כתב במזמור אילת השחר בגימ' זה מרדכי ואסתר הצילה מחרב נפשי המן ובאותו מזמור רמ"ח תיבות על שם אספר כל עצמותי ומסיי' יבאו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה לעם נולד כי מדי כלו' במלכות מדי ופרס וכתוב למעלה יאכלו ענוי' וישבעו וכתוב אחריו ה' רועי לא אחסר על שם ימי המשתה וישבעו בגימ' ביום פורים לעם נולד כי עשה בגימט' הפור בגימט' מרדכי ואסתר לעם נולד בגימ' הנה זה יבאו ויגידו צדקתו בגימטריא קריאת מגילה :

רלו מגילה . צריכה שתהא כתובה בספר ובדיו ומשורטטת כס"ת וכמזוזה בין כל שיטה ושיטה דאמר בפ"כ הקורא את המגילה למפרע (דף יז) . היתה כתובה בסם ובסיקרא בקומוס ובקנקנתום לא יצא עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו דאמר רבה כתיב הכא ותכתוב אסתר וכתיב ואני כותב על הספר בדיו .

במס' מנחות בפ' התכלת משמע כתבן על עור בהמה טהורה כשירה אע"פ שלא עבדו לשמן אבל בגיטין בפ' הניזקין משמע דבעינן עיבוד לשמה גבי גוילין בפ"א דמגילה (דף ט) [טז] דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שירטוט כאמתה של תורה היא המזוזה ופסקי' במנחות ובמגילה מזוזה צריכה שירטוט בין שיטה לשיטה .

וצריך לתופרה בגידין דאמר בפ' הקורא את המגילה למפרע (דף יט) מגילה נקרא ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת אגרת אם הטיל בה ג' חוטי גידים כשירה א"ר נחמן ובלבד שיהו משולשין .

היתה כתובה תרגום פסולה דתנן קראוה תרגום בכל לשון לא יצא ואוקמינ' אע"ג דכתוב תרגום .

אין כותבין את המגילה שלא מן הכתב אלא יעתיקנה מן אחרת . (א) אמר רב יהודה אמר שמואל הקורא את המגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ומוקמינן בציבור אבל ביחיד מותר כגון ספרים שלהם העשויים כס"ת (מגילה יט ע"א) . ונראה אם אין מגילה כשירה יקרא בחומש דדמי להא שמורישין לולביהן לבני בניהם אע"פ שיבש פסול אין שעת הדחק ראייה .

(ב) הכל חייבין בקריאת מגילה כהנים ליום וישראלים גרים ועבדים משוחררים חללים נתינים וממזרים סריס אדם וסריס חמה פצוע דכא וכרות שפכה חייבים ומוציאין את הרבים ידי חובתם . טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין הרבים ידי חובתן . אנדרוגינוס מוציא את מינו ואין מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו . נשים ועבדים וקטנים אינם מוציאים אלא חייבין לשמוע (תוספתא מגילה פב) ..

בפ"א דמגילה (דף ד) אמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס . ירושלמי אמר בר קפרא צריך לקרותה בפני

אנשים ונשים שאף הן היו בספק להשמיד להרג ולאכד ריב"ל הוה
מכנש בייתה וקרי קמיהון מיכן נהגו להביא קטנים וקטנות לקריאת
מגילה .

(ג) אמר רב יהודה אמר שמואל כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן
וישראל במעמדן מבטלין ובאין לשמוע מקרא מגילה (מגילה ג
ע"א). מיכן נהגו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין
לשמוע מקרא מגילה .

(ד) הכל כשירין לקרא את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן דאינן
בני חיובא (מגילה יט ע"ב) . ותנן במס' ר"ה (פרק ראהו כ"ד דף כט) זה
הכלל כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן .

בפ"א דמגילה (דף ה) אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפילו
ביחיד שלא בזמנה בעשרה ופסיק ר"ח ורבינו תם דהכי הלכתא דהא
אמר ר' יוחנן בפ"ב דמגילה הקורא את המגילה הכתובה בין
הכתובים לא יצא לא אמרו אלא בציבור מכלל דסבירא ליה שקורין
אותה אפי' ביחיד אע"ג דרב חש להא דרב אשי דאמר בין בזמנה בין
שלא בזמנה ב"י שמחזר אחר י"מ יהוה הלכה כרב דאפי' ביחיד . ואדם
שהולך בספינה או במדבר אם יכול למצוא מגילה יקח עמו ואם לאו
קורא ב"א ב"ב ב"ג שהתינוקות קורין ולא יברך לפניה ולאחריה
אם יש לו מגילה כי מגילה נקראת ב"א ב"ב ב"ג ב"ד בט"ו הרי
ה' זמנים וכן ה' פורים במגילה . הקורא את המגילה למפרע לא יצא .

(ה) תנו רבנן השמיט בה הקורא פסוק אחד לא יאמר אקרא את
כולה ואחזור ואקרא אותו פסוק אלא קורא מאותו פסוק ואילך
וכן הנכנס לב"ה קורא מתחילתה ועד סופה קראה על פה לא
יצא השמיט הסופר פסוק אחד קוראו על פה ויצא (מגילה יח ע"ב) .

(ו) היתה מטושטשת כולה אם רישומה ניכר כשירה אם לאו פסולה
קרא סירוגין ומתמנמם בנתיים ולא שהה כדי לגמור את כולה
יצא (מגילה סט) . מיהו מנהג שלא לנשוט בין פסוק לפסוק לפי
שנקרא איגרת וקיימא לן צריך שיקרא את כולה וצריך שתהא
כתובה לפניו כולה בפ"א דמגילה (דף יד) [דף ד] . א"ר יהושע
בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה כליל י"ד ולשנותה ביום
י"ד . כלילה מברך ברכת מגילה :

רלו ברכת מגילה . בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה בא"י אמ"ה שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בא"י א"מ העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה . כלילה לאחר קריאתה במס' סופרים רב אמר צריך לומר ארור המן וארורים בניו ולאחר קריאת המגילה אומר בא"י אלהינו מלך העולם האל הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו והנפרע לנו מצרינו בא"י האל הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם האל המושיע . וכשיסיים הקהל אשר הניא יאמר להודיע שכל קורך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים כך ארור המן אשר בקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי ארוורה זרש אשת מפחידי ברוכה אסתר בעדי . ביום מברך ועל מקרא מגילה ושעשה ניסים . כל הלילה כשר לקריאת מגילה עד עמוד השחר ומה שיש לו לקרא ביום כל היום כשר עד שקיעת החמה . אמר ר' אדא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת חייב למימרינהו בנשימה אחת דכולהו בהדי הדדי נפיק נשמתיהו . ואמר" במס' מגילה (דף כא) כהלל ובמגילה אפי' עשרה קורין ועשרה מתרגמין כיון דחביב עליהן יהבי דעתיהו עליה . כפרים ועיירות גדולות קורין בי"ד ומוקפין חומה מימות יהושוע בן נון קורין בט"ו וכן שושן הבירה .

(ז) א"ר יהושע בן לוי כרך וכל הסמוך לו נידון כדרך וכל הנראה עמו עד מיל . קורין את המגילה בין עומד בין יושב (מגילה ג ע"ב) . בתוספתא בירך לפניה ולא בירך לאחריה או לא בירך לא לפניה ולא לאחריה יצא . מעשה בר' מאיר שקראה מיושב כיון שגמרה נתנה לאחר וכירך לאחריה . בפ' א' (דף ד) אין קורין את המגילה בשבת משום גזירה דרבה שמא יעבירו ד' אמות ברשות הרבים . אבל דורשים בפורים שחל להיות בשבת בענייניו של יום . אדר ואדר אין קורין אלא באדר הסמוך לניסן .

(ח) פורים אין אסור בעשיית מלאכה ואם מנהג בעיר אסור ורב חזייה לההוא גברא דקא זרע כיתני ולטייה ולא צמח כיתניה

(מגילה ה ע"ב) .

- (ט) תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו שני מנות לאדם אחד . ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני בני אדם (מגילה ז ע"א) . ירושלמי סעודת ר"ח וסעודת פורים מאחרין ולא מקדימין .
- (י) מגבית פורים לפורים . אין מדקדקין במנות פורים אלא כל מי שהוא פושט ידו נותנים לו (בבא מציעא עח ע"ב) .
- (יא) אמר רבא מיחייב איניש לאיבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מדרכי (מגילה ז ע"ב) . פי' ירבה במשתה היין .
- (יב) וחייב לאכול ביום סעודת פורים דא' רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו (מגילה שס) .
- (יג) ימי משתה כתיב מלמד שאסור בתענית , ושמחה מלמד שאסור בהספד (מגילה ה' ע"ב) . ואמר בפסחים בפרק ואלו דברים (דף סח) מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כולה שתא בר מעצרתא ומעלי יומא דכיפורי ויומי דפוריא :

רלח על הנסים . חייב להזכיר על הניסים ערבית ושחרית ומנחה במודים וכנודה לך בכרכת המזון בארבעה עשר באדר דקיימא לן כרב ששת בפרק כמה מדליקין (דף כד) . הקורא את המגילה פושטה כאיגרת .

רלט תפלות בערבית . לאחר סיום כל התפלה קורין את המגילה ומברך אחריה ויורד לפני התיבה ואומר ואתה קדוש וכל סדר קדושה ומה שאין אומרים ובא לציון גואל לפי שאין גאולה בלילה . לשחרית מתפלל ומזכיר על הנסים וקדיש עד דאמירן בעלמא . וקורין כהן לוי וישראל בפרשת ויהי בשלח מן ויבא עמלק עד מדר דר ואומר קדיש ומחזיר התורה וקורא המגילה ואומר תהלה לדוד ובא לציון וסדר קדושה וכל הקדיש .

(יד) במקום שיש ספק אם עירם מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אם לאו קורין בי"ד המגילה כהלכתה אבל בט"ו קורין אותה בלא ברכה ושמחים בזה ובוה ואין אומרים למנצח (מגילה שס) :

רמ פורים במ"ש . פורים שחל להיות במ"ש ואירע שום אבל קודם הפורים והאבל יושב בבית הכנסת בשבת במנחה כשיהיה שם לא יצא , ישב שם וישמע כל התפלה והמגילה ולמחרת לא יצא מפתח ביתו אלא קורין לו המתפללין עמו או קורא בעצמו וכן אם יום פורים באמצעית השבוע אמרי' במועד קטן אבל אינו יוצא מפתח ביתו וקורא בביתו . וכשחל פורים במ"ש יתפלל בלחש ואומר' קדיש משלם ויהי נועם לאחר קריאת המגילה ואתה קדוש וסדר קדושה . ואם אירע נישואין בפורים יקראו בבית החתן והכלה שם ב' או יקרא לבדו כך ראיתי .

טו) מגילה נקראת בה' זמנים לכפרים המקדימין ליום הכניסה לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם בה' זמנים . כי במגילה כתיב ד' שמחה ומשתה וא' משתה ויום טוב לכך רמז בפרשת אמור אל הכהנים לאחר פרשת מועדות שמן זית זך רמז לחנוכה ואחריו ולקחת סולת ואפית רמז לפורים משתה ושמחה (מגילה ב' ע"א) :

תענית אסתר .

תענית אסתר אין לו סמך אך בשאלתות דרב אחאי בפרשת ויקרא . וכשחל תענית אסתר להיות בשבת או בע"ש מקדימין ומתענין יום ה' בשבת מפני שהוא נס . אין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ . ב' ימים של פורים אין אומרים למנצח ואין נופלין על פניהם לא ביי"ד ולא בט"ו . במגנצא אומרים ויהי נועם במ"ש כשחל פורים באמצע השבת , אבל אם חל באחד בשבת אין אומרים ויהי נועם אלא לאחר קריאת המגילה ואין אומרי' צדקתך באותה שבת שחל פורים למחר כמו שאין אומרי' תחנונים בערב פורים בחול . כך אין אומרים צדוק הדין בשבת שהוא ערב פורים . בוורמשא אין מנהג לומר איש יהודי בקול רם בלילה אלא ביום ובמקומות אחרים נוהגין :

הלכות רקח פורים יד

רמא פרשת פרה אדומה . למה קורין פרה בשלישית לפי ששואלין בהל' הפסח קודם הפסח ל' יום להזכיר שיעשו הפסח בטהרה . ירוש' ר' אבא בשם ר' חייא אין מפסיקין בין פורים לפרה ר' לוי אומר אין מפסיקין בין פרה לחדש וסימן לפרשיות בין הכוסות הללו אם ירצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה . והיא רחוקה בגימטריא פרה אדומה אמרות ה' אמרות טהורות מזוקקות שבעתים . פרשת פרה יש בה ז' פרות ז' הזיות וז' כהנים וז' טהורים ומפרישין ז' ימים ומזין ז' הזיות מז' פרות שנעשו . והיתה לבני ישראל למשמרת לפי שבעולם הזה מטמאין ומטהרין מפי כהן אבל לעתיד לבא אינו כן אלא הקב"ה עתיד לטהרם שנא' וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם . פרשה שלישית קורא המפטיר זאת חקת התורה פרה אדומה עד תטמא עד הערב ומפטיר ביחזקאל בית ישראל יושבים על אדמתם עד צאן אדם :